

KANÁRI MADARAK

Irta: HOLLÓS KORVIN LAJOS

Böndőék életének akaratlan tanúja vagyok: szobájuk ablakai valamivel alacsonyabban fekszenek, mint az én ablakom, így ha csak kipillantok a bérkaszárnnyákkal szegett szűk uccára, máris tudomást kell vennem életük újabb fejleményeiről. Böndőék egyetlen, elég tágas szobájában harmincketten laknak: Böndőné, ennek huga (látszólag mindkétten özvegyek), Böndőné két lánya, hugának lánya, Böndőné fia: Gáspár, egy albérlő és huszonöt kanárimadár.

Böndő Gáspár ugyanis kanári-idomár és kereskedő. Legalábbis így irná ki cégtáblájára, gondolom, ha cégtáblája volna. De nincs s csak onnan tudom foglalkozását, hogy hetenkint három reggelen tiz-tizenöt apró kalitkával látom elmenni a kissé bamba, öreg legényt, a többi napokon pedig — már amikor Böndőék házirendje engedi — szemközt ül a kalitkákkal és egy furfangos, csicsergő füttyülővel magasabb énekleckét ad az izgatottan fülelő sárgapihés növendékeknek. Nyilván alacsonyabb műveltségi fokon álló kanárikat vásárol, amelyeket kellő iskoláztatás után felkészülten bocsájt az élet és a szereplés viszontagságos útjára.

Böndőné idősebb lánya, Terka („művésznevén“: Ibolya), hugának lánya, Róza („művésznevén“: Viola), valamint az albérlő (akinek a nevét azért nem tudom, mert gyakran változik; nem a neve, hanem a személye) foglalkozására nézve hogyismondjamcsak —: pille. Ha éjszaka megyek haza, ott találkozom velük a Körút sarkán, ahol kedves közvetlenséggel szólitgatják meg a járókelő férfiakat. Böndőné ugyancsak öreg huga viszont, mint azt különböző jelekből megállapítottam: *nyugalmasított* pille. A család életrendje eként bizonyos vonatkozásokban párhuzamos: a kanáriak nappal füttyörésznek és éjjel alszanak, míg a lányok nappal alszanak, nem zavartatván magukat a füttyhangversenytől, viszont éjjel dudorásznak az uccasarkon. Az albérlő hölgyek, akárcsak a kanárik, mint mondtam, állandóan változnak; Böndőék lakása valósággal rezervoárja kanárimadaraknak és éjjeli pillékeknek, minélfogva némely régmúlt történelmi korokban különös tisztelet övezte volna. Elűzletiesedett jelenünkben azonban Böndőék otthona is hétköznapi magazinná szürkült, ahonnan bizonytalán kipróbált és szolid kereskedői elvek szerint látják el a várost kanárikkal és pillékekkel.

A luxus-igényeket szolgáló két élőlény-kategória között él Böndőné kisebbik lánya: Margit, akinek ezideig nincs művészneve. A Böndőlakással való ismeretségem elején Margit valami szalonban dolgozott s mint ilyen, nem dudorászott éjjel a sarkon, hanem aludt a kanárikkal, nappal viszont a munkahelyén füttyörészett, ha ugyan szabad volt neki. Mert Margitnak egyébként is kevés szabadsága volt: Böndőné szigorúan vigyázott arra, hogy okvetlenül a kanárikkal egyidőben térjen nyugovóra, — nyilván késő napjainak egyetlen ambíciója volt, hogy kisebbik lányából, a hagyományok ellenére, tisztességes lányt neveljen.

Hogy nem így történt — erről is idejében értesültem. Egy nyári éjszakán, nyitva lévén ablakon s Böndőék szemközti ablakai is, hangos veszekedés zaja vert fel. Böndőné kiáltozott vércsehangon, Margittal veszekedett, aki, mint kiderült, most, késő éjszaka tért haza.

— Büdös condra leszel, mint az anyád! — kiabált elkeseredetten Böndőné a lányával aki nem maradt adós a felelettel.

— Maga se volt külön, mért akarja, hogy a lánya külön legyen!

— ordította vissza Margit, ki nyilván a családi céhrendszer konzervatív hive volt. S a felriadt kanárik hangos prézsmitalással mingyárt meg is vitatták az ügyet és megállapították: nem ez az egyetlen eset manapság, hogy a fiatalság képviseli a reakciót az öregekkel szemben.

Még néhány éjszaka felriadtam Böndöné erkölcsi kirohanásaira, melyek mint az erkölcsi kirohanások általában, semmi eredményre sem vezettek. Később a felháborodás tétlen fájdalommal keseredett, Böndöné nem veszekedett többé, de néha magányos délutánokon az ablakhoz ült és ilyenkor komor felhőket láttam elsuhanni ősz haja alatt. Akkor már nem mosolyogtam és nem csóváltam a fejem rosszalóan: Böndöné elborult, szomorú arcából kiolvastam életének egész tehetetlen küzdelmét a a fertős ingoványból való kikecmergésért, az elérhetetlen tisztaságért, amelyet nyilván Margitban akart megvalósítani, ha már önmagával és a többiekkel elkésett ehhez. De nem birt a sorssal, vagy ha úgy tetszik: a „vérrel“s ahogy bánatosan gubbasztott az ablakban, mint egy tollafosztott vén madár, a reménytelenség inkarnációjává nőtt szemeimben.

Csak hónapok múlva tört ki ismét a köznapinál súlyosabb botrány Böndőéknél. S ezt a Böndő-család várható szaporodása idézte elő, mint arról értesülnöm kellett. Margit sirt és közölte, hogy a dolgon már nem lehet változtatni, azután összezsomagolt és elment a háztól, amelyet nem tudom miféle erkölcsi belátás alapján kimélt a szegyénytől. Végül is gyereket szülni, még ha törvénytelen is, magasabb rendű erkölcsi tett, semhogy egy pille-család méltóságának árthatna. Igaz, hogy a pille-erkölcsiség némely területe ismeretlenebb előttem, mint a pápua-morál, de mégis úgy vettem ki Margit oldalági pillerokonainak vállvonogató marházásából, hogy az nem a dolog erkölcsi lényegére vonatkozott. Böndöné tehát egyedül volt e szempontjával.

E jelenet után sokáig ismét csak a kanárik hangversenyét hallottam odaátról s a vénarcu Gáspár oktató füttyülőjének elbájoló bugyborékolását és csivogását, amely hiven közvetítette a hajdani kanáriművészek mesteri virtusát a még műveletlen növendékek épülésére. Ebbe a füttyörésző idillbe rontott be egy délután Margit, karján csomaggal, amit az asztalra tett, majd úgy, ahogy jött, kirohant, mielőtt bárki is szólhatott volna. Amikor Böndöné felocsúdott utána futott s míg az ajtóhoz ért, annyit hallottam rikácsoló szavaiból, hogy itt ne hagyd ezt a... de Margit akkor már kifordult a kapun.

Mest aztán megszólalt a csomag is az asztalon s békés gyereksírás csilingelte tele a szobát. A kanárik hirtelen elhallgattak és tátott csőrrel, féloldalt hajtva fejüket tekintetükkkel kérdezték: Ohó, hát ez meg micsoda?

Ibolya, Viola és az albérlő pille tehetetlen ijedelemmel bámulták ágyaikról a csomagot, Gáspár alsóajkára odatapadt a füttyülő és úgy függött a tátva maradt szájáról, mintha nyelve lógna ki. Mégis ő bátorodott fel először annyira, hogy megközelítse a pólyát, de hiába kérdezte meg a benne sírót, miért sír, tanácstalan tekintetéből láttam, hogy nem kapott feleletet. Óvatosan ölébe vette a csomagot és leült. Akkor már a lányok is kiugrottak az ágyból és körülötte szorongtak. Mindjüknek volt egy ötlete, hogyan kellene a sírót megvigasztalni, de az nem hajlott semmire. Végül Gáspár szájába szivta ajkán fityegő füttyülőjét és teljes szakértelmével csicseregni kezdett. Erre hirtelen elhallgatott az ujonnanjött.

Ekkor rontott vissza a szobába Böndöné. Az ablakhoz futott, de Margit már befordult a sarkon, hát csak megállt és tanácstalan tekintetét rám vetette tehetetlenségében.

— Nevet, — szólalt meg vigyorogva Gáspár. — Azt hiszem, nevet...

— Az! Nevet, — rikkantott fel Ibolya és a többiek örvendve meg-erősítették a felfedezést.

Böndöné arca kipirult e szavakra, látszott, viaskodik magával. Egyre izgatottabban pislogott hátrafelé, azután hamisan csengő érdes-séggel kérdezte: — Mit mondsz? Hogy nevet...?

— Nevet hát! Az! Nevet!...

Most már nem tudta türtőztetni magát. Még vonakodó léptekkel, de már odament és ahogy a pólya fölé hajolt, a szája majdnem a füléig húzódott, úgy mosolygott. — Az ám, nevet!... S már a karjaiban volt a pólya, — nem értsz te ehhez, — mondta megvetően, amint kivette Gáspár kezéből. — Ez is lány, — sóhajtotta elgondolkozva, ahogy leült majd hirtelen kiderült az arca. S én megértettem, hogy feltámadt benne a régi ambíció: megtörni a Böndő-ház pilléghagyományát. Tele volt a szeme és hangja ragyogással, ahogy Gáspárra kiáltott:

— Füttyülj te! Hallod? Ez érti a füttyülést!...

S akkor a kanárik is újból rázendítettek.

A MAGYARORSZÁGI IFJUÉRTELMISÉG KÉRDÉSÉHEZ

Irta: KOVÁCS KÁROLY

Alig találunk korszakot a magyarság történetében, amelyben a haladó társadalmi törekvések hívei annyi aggodással kísérték volna az ifjúértelmiség vajúdasát, mint napjainkban. Az „igazabb és embersége-sőbb” jövő jegyében elindult értelmiségi mozgalom elsőszámú napikér-déssé minősült. Ujságok, folyóiratok és könyvek egyre bővebben áradó folyama terjeszti, hordja szét a társadalom mind eldugottabb zugaiba. A dunaparti magyar metropolisz szellemi műhelyében már arról vitatkoznak, hogy a kibontakozó művelődési mozgalom megmaradjon-e annak, aminek született vagy pedig kezdeti kereteit szétfeszítve átfogó társa-dalmi mozgalommá szélesedjék? Közben a valódi népmozgalmak ellensé-gei olyan szenvedélyes vétókkal sorakoznak fel ellene, hogy gáncosko-dásuk fokmérőjén az ifjúértelmiségi elindulás valóságos és potenciális súlyát is bizvást felbecsülhetjük.

Érthető és jogos minden vizsgálódás, mely annyi hasábot tölt meg. Mindenki érzi, hogy a törekvéseket körvonalazó, a kérdést kimélyítő, társadalmi vonatkozásait felfedő, az eszközök és célkitűzések összefüg-géseit tisztázó, s az elindulást haladó világszemléleti kiforrás felé terelő elemzés nélkül egyoldalúság fenyeget. Nagyvonalú elgondolások csak nagyvonalu eszmesurlódás légkörében teljesülhetnek.

Komolyan latbaeső akarások a jelen viszonyaiból fakadnak, a múlt éltető hagyományaiha nyulnak vissza és a jövő felé intenek. Csak ez bizonyítja párhuzamosságukat a fejlődés menetével. Enélkül időlegesek; nélkülözik az élet frissességét. A legújabb magyar szellemiségi megmoz-dulás hordozói felismerték ezt a társadalombölcséleti alapelvet s a múlt haladó örökségének vállalásával álltak ki a küzdőtérre. Ezzel egyidejű-leg azonban vállalniok kellett a múlt bíráló felülvizsgálásában, általában az ifjúértelmiség történelmi szereplésének és társadalmi ható-erejének bíráló értékelésében rejlő feladatot is. Hatalmas munkaterü-letet nyitottak meg ily módon, amelynek sokhelyt tüskés bozótjába egy-előre csak kevesen merészkedtek. Különösen érezhető az a hiány, mely